

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาดังบทของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงาน
 ในโรงพยาบาลชุมชน 60 30 และ 10 เตียง ในงานสาธารณสุขมูลฐาน แต่ละ
 งานทั้ง 8 งาน คือ งานสุขศึกษา งานโภชนาการ งานสุขภาพจิตและการจัดหา
 ที่สะอาด งานอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว งานให้ภูมิคุ้มกันโรค
 งานควบคุมโรคติดต่อ งานรักษาพยาบาลโรคง่าย ๆ ที่พบป่วยในท้องถิ่นและ
 งานจัดหายาที่จำเป็นไว้โดยชุมชน ผู้วิจัยได้ศึกษาทั้งบทบาทด้านการให้บริการและ
 บทบาทด้านการสนับสนุนงาน โดยแยกศึกษาตามฝ่ายการทำงาน ตำแหน่งการ
 ทำงานและขนาดของโรงพยาบาลที่ปฏิบัติงานและได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้
 "บทบาทของพยาบาลในงานสาธารณสุขมูลฐานตามกรรายงานของพยาบาลวิชาชีพ
 ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลขนาด 60 30 และ 10 เตียง
 ไม่แตกต่างกัน"

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นพยาบาลวิชา
 ชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนภาคกลาง ที่มีจำนวนเตียงผู้ป่วย 60 30
 และ 10 เตียง โดยสุ่มมาเพียงร้อยละ 50 ของโรงพยาบาลที่มีจำนวนเตียง
 ผู้ป่วย 60 30 และ 10 เตียง ด้วยวิธีการสุ่มแบบมีระบบ สุ่มได้โรงพยาบาล
 ขนาด 60 30 และ 10 เตียง จำนวน 4 10 และ 31 โรงพยาบาลตาม
 ลำดับและศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประชากรทุกคนที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่ได้รับเลือก
 เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีตัวอย่างประชากรรวมทั้งหมด 180 คน เครื่องมือที่ใช้ใน
 การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยอาศัยการศึกษาและสังเกต
 ลักษณะของงานการให้การพยาบาลของโรงพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชน
 ในภาคกลางทั้ง 3 ขนาด ได้ศึกษาจากคู่มือการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานสำหรับ
 เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ กำนัน ของกระทรวงสาธารณสุข ศึกษาจากตำราและ
 แหล่งความรู้อื่น ๆ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาล

ที่เป็นนักวิชาการพยาบาล และนักปฏิบัติการพยาบาลจำนวน 14 คน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ต้องการศึกษาอย่างละ 1 โรงพยาบาล โดยวิธีการตอบแบบสอบถาม นำข้อมูลมาปรับปรุง ต่อจากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มประชากร เพื่อการศึกษาครั้งนี้

สรุปผลการวิจัย

สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างและลักษณะทั่วไปของโรงพยาบาลชุมชนจากการศึกษาพบว่า พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 และ 10 เตียง ส่วนใหญ่มีอายุ 30 ปี หรือต่ำกว่า น้อยที่สุด มีอายุ 51 ปีขึ้นไป สถานภาพสมรส เป็นโสดมากกว่าสมรส ไม่มีการหย่าร้าง แยกกันอยู่หรือเป็นหม้าย ตำแหน่งการทำงานนั้นส่วนใหญ่เป็นพยาบาลประจำการฝ่ายรักษาพยาบาล และมีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี เป็นส่วนใหญ่ วุฒิสูงสุดที่ได้รับส่วนใหญ่จะมีวุฒิสองชั้นเทียบเท่าปริญญาตรี และไม่มีวุฒิปริญญาโท อัตราส่วนของพยาบาลวิชาชีพต่อโรงพยาบาลชุมชนแต่ละขนาดพบว่า มีพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลขนาด 60 และ 30 เตียง เฉลี่ยโรงพยาบาลละ 7 คน ในโรงพยาบาล 10 เตียง เฉลี่ยโรงพยาบาลละ 3 คน และมีอาสาสมัคร ผสส. อสม. ในเขตรับผิดชอบเป็นส่วนใหญ่ แต่มีไม่ครบทุกหมู่บ้าน

1. บทบาทของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐานแต่ละงานทั้ง 8 งาน ทั้งด้านการสนับสนุนและด้านการให้บริการ

1.1 พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในด้านการสนับสนุนงานทั้ง 8 งาน มีบทบาทน้อย ทั้ง 8 งาน

1.2 พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในด้านการให้บริการมีบทบาทปานกลาง ในงานโภชนาการ งานการวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก งานให้ภูมิคุ้มกันโรค งานควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น

งานการรักษาพยาบาลและมีบทบาทน้อย ในงานสุขศึกษา งานสุขภาพิบาล และ
การจัดหาน้ำสะอาดและงานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้าน

2. บทบาทของพยาบาลวิชาชีพระดับหัวหน้าฝ่ายในงานสาธารณสุขมูลฐาน
แต่ละงานทั้ง 8 งาน ทั้งด้านการสนับสนุนและการให้บริการ

2.1 พยาบาลหัวหน้าฝ่ายที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในค้ำ
การสนับสนุนมีบทบาทน้อย ในงานทั้ง 8 งาน

2.2 พยาบาลหัวหน้าฝ่ายที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในค้ำ
การให้บริการมีบทบาทปานกลาง ในงานสุขศึกษา งานโภชนาการ งานสุขภาพิบาล
และการจัดหาน้ำสะอาด งานการวางแผนครอบครัว และการอนามัยแม่และเด็ก
งานให้ภูมิคุ้มกันโรค งานควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น งานรักษาพยาบาล งานจัด
หาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้านและมีบทบาทน้อย ในงานสุขภาพิบาลและการจัดห
น้ำสะอาด

3. บทบาทของพยาบาลวิชาชีพระดับประจำการในงานสาธารณสุขมูลฐาน
แต่ละงานทั้ง 8 งาน ทั้งด้านการสนับสนุนและการให้บริการทั้ง 8 งาน

3.1 พยาบาลวิชาชีพระดับประจำการ ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
ชุมชนขนาด 60 30 และ 10 เตียง ในค้ำการสนับสนุนงานมีบทบาทน้อย ใน
งานสุขศึกษา งานโภชนาการ งานสุขภาพิบาลและการจัดหาน้ำสะอาด งานการวาง
แผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก งานให้ภูมิคุ้มกันโรค งานควบคุมป้องกัน
โรคในท้องถิ่นและงานรักษาพยาบาล และไม่มีบทบาทในงาน 1 งาน คือ งานจัดห
ยาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้าน

3.2 พยาบาลวิชาชีพระดับประจำการ ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
ชุมชนขนาด 60 30 และ 10 เตียง ในค้ำการให้บริการมีบทบาทปานกลาง ใน
งานการวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก งานให้ภูมิคุ้มกันโรค งาน
ควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น งานรักษาพยาบาลและมีบทบาทน้อย ในงานสุขศึกษา
งานโภชนาการ งานสุขภาพิบาลและการจัดหาน้ำสะอาดและงานจัดหาที่จำเป็น
ไว้ใช้ในหมู่บ้าน

4. บทบาทของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐานแต่ละงานทั้ง 8 งาน จำแนกตามฝ่ายการปฏิบัติงาน คำนการสนับสนุนทั้ง 8 งาน

4.1 พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานฝ่ายรักษาพยาบาล ในด้านการสนับสนุนงานมีบทบาทน้อย ทั้ง 8 งาน

4.2 พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานฝ่ายส่งเสริมสุขภาพในด้านการสนับสนุนงานมีบทบาทปานกลาง ในงานให้ภูมิคุ้มกันโรค มีบทบาทน้อย ในงานสุขศึกษา งานโภชนาการ งานสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาด งานการวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก งานป้องกันโรคในท้องถิ่น งานรักษาพยาบาลและงานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้าน

5. บทบาทพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐานแต่ละงานทั้ง 8 งาน จำแนกตามฝ่ายการปฏิบัติงานด้านการให้บริการทั้ง 8 งาน

5.1 พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานฝ่ายรักษาพยาบาลในด้านการให้บริการ มีบทบาทปานกลางในงานวางแผนครอบครัวและงานอนามัยแม่และเด็ก งานให้ภูมิคุ้มกันโรค งานควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น และงานรักษาพยาบาล มีบทบาทน้อยในงานสุขศึกษา งานโภชนาการ งานสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาด และงานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้าน

5.2 พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานฝ่ายส่งเสริมสุขภาพในด้านการให้บริการมีบทบาทมาก ในงานให้ภูมิคุ้มกันโรค และมีบทบาทปานกลาง ในงานสุขศึกษา งานโภชนาการ งานสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาด งานการวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก งานควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น งานรักษาพยาบาลและงานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้าน

6. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของบทบาทของพยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมสุขภาพระหว่างโรงพยาบาลขนาด 60 30 และ 10 เตียง คือด้านการสนับสนุน และด้านการให้บริการในแต่ละงานทั้ง 8 งาน

6.1 พยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 30 และ 10 เตียง มีบทบาทด้านการสนับสนุนงานสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาด งานอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนงานอื่น ๆ คืองานสุขศึกษา งานโภชนาการ งานสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาด งานให้ภูมิคุ้มกันโรค งานควบคุมโรคในท้องถิ่น งานรักษาพยาบาลและงานจัดหายาที่จำเป็นไว้ในหมู่บ้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงทดสอบต่อไปว่ามีพยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาลใด ที่โดดเด่นต่างกันบ้าง ในงาน 2 ด้านนี้ โดยดูจากค่าเอฟ (F ตามวิธีของเซฟเฟ (Sheffes')) ปรากฏผลคือพยาบาลวิชาชีพมีบทบาทในการสนับสนุนงานสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาดมากกว่าพยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง และในด้านการวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็กนั้น พยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล 60 เตียง ก็มีบทบาทในการสนับสนุนมากกว่าพยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล 30 เตียง และ 10 เตียง

6.2 พยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 30 และ 10 เตียง มีบทบาทด้านการให้บริการงานสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาด งานควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น และงานจัดหาที่จำเป็นไว้ในหมู่บ้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนงานอื่น ๆ คืองานสุขศึกษา งานโภชนาการ งานวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก งานให้ภูมิคุ้มกันโรคและงานจัดหาที่จำเป็นไว้ในหมู่บ้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคู่ตามวิธีของเซฟเฟ (Sheffes') จะเห็นว่าพยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลขนาด 60 เตียง มีบทบาทในการให้บริการมากกว่าพยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 เตียง ในงานสุขาภิบาล และการจัดหาน้ำสะอาด งานควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น และมีบทบาทในการให้บริการด้าน

การจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้านมากกว่าพยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาล
ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง และ 10 เตียง ตามลำดับ

7. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย
ของบทบาทพยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมสุขภาพระหว่างโรงพยาบาล 60 30
และ 10 เตียง ด้านการสนับสนุนและการให้บริการใน งานแต่ละงานทั้ง 8 งาน

7.1 พยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมสุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
ชุมชนขนาด 60 30 และ 10 เตียง บทบาทด้านการสนับสนุน งานสุขศึกษา งาน
การวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก และงานรักษาพยาบาลแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และงานโภชนาการ งานสุขาภิบาล และการจัด
หน้าสะอาด งานให้ภูมิคุ้มกันโรคในท้องถิ่น และงานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ใน
หมู่บ้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่าง
คู่โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างคู่ตามวิธีของเซฟเฟ
(Sheffes') พบว่าที่ระดับความนัยสำคัญ .05 พยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริม
สุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 เตียง มีบทบาทในด้านสุขศึกษา
งานวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก และการรักษาพยาบาลมากกว่า
พยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมสุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 เตียง

7.2 พยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมสุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
ชุมชนขนาด 60 30 และ 10 เตียง มีบทบาทด้านการให้บริการงานทั้ง 8 งาน
ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสนองสมมติฐาน คือ "บทบาทของ
พยาบาลในงานสาธารณสุขมูลฐานตามการรายงานของพยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริม
สุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลขนาด 60 30 และ 10 เตียง ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. บทบาทของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐานแต่ละงานทั้ง
8 งาน ทั้งด้านการสนับสนุนและด้านการให้บริการ

1.1 พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในด้านการสนับสนุนมีบทบาทน้อย ทั้ง 8 งาน เพราะจำนวนพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชนภาคกลางที่ตอบแบบสอบถาม เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในฝ่ายรักษาพยาบาล จำนวน 145 คน และเป็นพยาบาลฝ่ายส่งเสริมจำนวน 35 คน รวม 180 คน ในจำนวน 180 คน มีพยาบาลวิชาชีพระดับหัวหน้าฝ่ายจำนวน 64 คน และเป็นพยาบาลวิชาชีพประจำการจำนวน 116 คน ผู้วิจัยต้องการทราบถึงงานของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขเป็นส่วนรวม เพื่อศึกษาถึงบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในด้านการสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐานว่ามีมากน้อยเพียงใด ผลของการศึกษาคือพยาบาลวิชาชีพมีบทบาทน้อย ทั้งนี้เพราะพยาบาลวิชาชีพที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในหน้าที่ของพยาบาลฝ่ายรักษาพยาบาลมากกว่าปฏิบัติงานด้านส่งเสริมสุขภาพ งานของฝ่ายรักษาพยาบาลนั้นเป็นงานที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน มุ่งเน้นด้านรักษาพยาบาลมากกว่าการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค (คู่มือการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอำเภอ 2522 : 18) และพบว่าพยาบาลวิชาชีพที่ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนของ 30 และ 10 เคียง ส่วนใหญ่ร้อยละ 92 และ 72 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน ผสส. และ อสม. ไม่ครบทุกหมู่บ้านแสดงให้เห็นว่าโรงพยาบาลชุมชนหลายแห่งยังไม่ได้ดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานอย่างทั่วถึงจึงทำให้งานสนับสนุนงานแต่ละงานทั้ง 8 งานของพยาบาลวิชาชีพมีบทบาทน้อย

1.2 พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในด้านการให้บริการมีบทบาทปานกลาง ในงานโภชนาการ ทั้งนี้เนื่องจากพยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่ปฏิบัติงานฝ่ายรักษาพยาบาลและฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ งานโภชนาการงานวางแผนครอบครัวและงานอนามัยแม่และเด็ก งานให้ภูมิคุ้มกันโรค งานควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น งานรักษาพยาบาลเป็นงานที่ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพและฝ่ายรักษาพยาบาลเป็นผู้รับผิดชอบ ในงาน ส่วนงานให้ภูมิคุ้มกันโรค งานควบคุมโรคในท้องถิ่นนั้นจึงเป็นงานในความรับผิดชอบของฝ่ายรักษาพยาบาล และฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ เช่นเดียวกัน ดังที่ ทหาร พันธัญ (2522 : 52) ได้กล่าวว่า ความสามารถและสัดส่วนของบริการสาธารณสุขระดับต่าง ๆ ระหว่างบริการรักษาพยาบาลและ

บริการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันควบคุมโรคจะต้องมีในโรงพยาบาลชุมชน 50 เปอร์เซ็นต์เท่ากัน ฉะนั้นบทบาทของพยาบาลวิชาชีพทุกคน ทุกฝ่าย จะต้องปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานเท่ากันทุกคนและนอกจากนี้ยังพบว่า มีบทบาทน้อยในงานสุขศึกษา งานสุขภาพและการจัดหาที่จำเป็นไว้ในหมู่บ้าน ทั้งนี้เนื่องจากว่า การที่พยาบาลมีบทบาทน้อยในงานสุขศึกษานั้น เนื่องจากพยาบาลวิชาชีพมีจำนวนจำกัด คือในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 30 และ 10 เตียง มีพยาบาลวิชาชีพ 7, 7, และ 3 คน ตามลำดับ ซึ่งน้อยกว่ามาตรฐานที่กำหนดในอัตราที่ ก.พ. กำหนดไว้คือ 19, 10 และ 8 ตามลำดับ (สำนักงานปลัดกระทรวง 2522 : 11) ส่วนงานด้านสุขภาพนั้น เนื่องจากมีบุคลากรทางด้านสุขภาพหรือพนักงานอนามัยครบทุกแห่ง พยาบาลจึงมีบทบาทน้อย สำหรับงานจัดหาที่จำเป็นไว้ในหมู่บ้าน ตามอัตรากำลังของบุคลากรด้านเภสัชกรรมนั้น มีเภสัชกรประจำโรงพยาบาลชุมชน ขนาด 60 และ 30 เตียง แห่งละ 1 คน ส่วนในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 เตียงนั้น ไม่มีเภสัชกร แพทย์จำเป็นผู้รับผิดชอบงานนี้เอง เป็นส่วนใหญ่ พยาบาลวิชาชีพจึงมีบทบาทน้อยในการสนับสนุนงานนี้

2. บทบาทของพยาบาลวิชาชีพระดับหัวหน้าฝ่ายในงานสาธารณสุขมูลฐานแต่ละงานทั้ง 8 งาน ทั้งด้านการสนับสนุนและการให้บริการ

2.1 พยาบาลหัวหน้าฝ่ายที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในด้านการสนับสนุนมีบทบาทน้อย ในงานทั้ง 8 งาน เนื่องจากพยาบาลวิชาชีพระดับหัวหน้าฝ่ายยังไม่เข้าใจความหมายของคำว่าสนับสนุนงานคืออะไร หรือยังไม่เข้าใจ ประกอบไปด้วยกิจกรรมใดบ้าง ทั้งนี้วิเคราะห์จากคู่มือการปฏิบัติงานโรงพยาบาลอำเภอ (2522 : 18)

ฝ่ายรักษาพยาบาล

ฝ่ายรักษาพยาบาล มีหน้าที่รับผิดชอบในการสนับสนุนแพทย์เกี่ยวกับการตรวจ วินิจฉัยโรค ให้บริการรักษาพยาบาลทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งการวางแผนและจัดการให้บริการพยาบาล และการรักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วยภายในให้

ให้สอดคล้องกับคำสั่งการรักษารักษาของแพทย์ ตลอดจนการวางแผนควบคุมกำกับงาน แผนฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และแผนนิเทศงานติดตามผลและประเมินผล แล้วดำเนินการตามแผนที่วางไว้

นอกจากนี้ การที่พยาบาลหัวหน้าฝ่ายมีบทบาทน้อยอาจเนื่องจากพยาบาลหัวหน้าฝ่ายอาจยังมิได้รับการอบรมในงานสาธารณสุขมูลฐานเนื่องจากเป็นหัวหน้าฝ่ายของโรงพยาบาลที่เพิ่งเปิดใหม่ จึงทำให้มีบทบาทน้อยในการสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐานทั้ง 8 งานนี้

2.2 พยาบาลหัวหน้าฝ่ายที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในด้านการให้บริการมีบทบาทปานกลาง ในงานสุขศึกษา งานโภชนาการ งานสุขาภิบาล และการจัดหาน้ำสะอาด งานการวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก งานให้ภูมิคุ้มกันโรค งานควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น งานรักษาพยาบาล งานจัดหาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้านและมีบทบาทน้อย ในงานสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาดเป็นเพราะว่า พยาบาลวิชาชีพระดับหัวหน้าฝ่าย ตามตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบของหัวหน้าฝ่ายรักษาพยาบาลและหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลชุมชนมีความรับผิดชอบในงานบริหาร บริการและวิชาการเหมือนกัน (สำเนาเรียงกระโทก และคณะ 2526 : ผ 1, ผ 26) แต่เนื่องจากโรงพยาบาลชุมชนแต่ละขนาด มีพยาบาลวิชาชีพเป็นจำนวนน้อย พยาบาลหัวหน้าฝ่ายมิได้ปฏิบัติงานบริหารด้านเดียว ต้องปฏิบัติงานด้านบริการด้วย ดังนั้นบทบาททางด้านการบริการในงานสาธารณสุขมูลฐาน จึงพบว่ามีบทบาทปานกลางในการให้บริการงานทั้ง 7 งานดังกล่าว ส่วนในงานสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาด พยาบาลหัวหน้าฝ่ายมีบทบาทน้อย เนื่องจากในโรงพยาบาลชุมชนทุกขนาดมีนักสุขาภิบาลหรือพนักงานอนามัยทำหน้าที่บริการด้านนี้เอง พยาบาลจึงมีบทบาทน้อยในการให้บริการ

3. บทบาทของพยาบาลวิชาชีพประจำการในงานสาธารณสุขมูลฐานแต่ละงานทั้ง 8 งาน ทั้งด้านการสนับสนุนและการให้บริการ

3.1 พยาบาลวิชาชีพระดับประจำการ ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 30 และ 10 เตียง มีคํานการสนับสนุนมีบทบาทน้อยในงานสุศึกษา งานโภชนาการ งานสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาด งานการวางแผนครอบครัว และการอนามัยแม่และเด็ก งานให้ภูมิคุ้มกันโรคและงานรักษาพยาบาล และคํานการสนับสนุนไม่มี คืองานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้าน ทั้งนี้เพราะงานดังกล่าวในตอคนตพยาบาลวิชาชีพมีบทบาทน้อยนั้น พยาบาลวิชาชีพอาจมีความเข้าใจในคําว่าสนับสนุนงานยังไม่ถองแท้ หรือในเขตที่รับผิดชอบยังไม่มีการคํานางานสาธารณสุขมูลฐาน จึงยังไม่มี ผสส. และ อสม. ที่จะนำไปสู่ประชาชนได้จึงมีบทบาทน้อย และไม่มีบทบาทในการจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้าน เมื่อยังไม่มี ผสส. อสม. ในเขตที่รับผิดชอบจึงยังไม่มีส่วนร่วมนเป็นผลให้พยาบาลวิชาชีพไม่มีบทบาทในการจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้าน

3.2 พยาบาลวิชาชีพระดับประจำการ ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 30 และ 10 เตียง ในคํานการให้บริการมีบทบาทปานกลาง ในงานการวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก งานให้ภูมิคุ้มกันโรค งานควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น งานรักษาพยาบาลและมีการให้บริการมีบทบาทน้อยในงานสุศึกษา งานโภชนาการ งานสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาดและงานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้าน จึงสอดคล้องกับประกา ลิมประสูตร (2523 : 31 - 4) ที่ได้กล่าวว่า กิจกรรมพยาบาลสาธารณสุขในโรงพยาบาลขนาด 60 เตียง ที่คิดว่าเป็นงานหลักได้แก่การรักษาพยาบาลต่อเนื่อง งานวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก งานให้ภูมิคุ้มกันโรค งานป้องกันและรักษาพยาบาลต่อเนื่อง แต่เนื่องจากพยาบาลวิชาชีพมีจำนวนจำกัดจึงทำให้งานดังกล่าวมีบทบาทปานกลาง

4. บทบาทของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐานแต่ละงานทั้ง 8 งาน จำแนกตามฝ่ายการปฏิบัติงานทางคํานการสนับสนุน

4.1 พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานฝ่ายรักษาพยาบาลในคํานการสนับสนุนมีบทบาทน้อย ทั้ง 8 งาน เนื่องจากพยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาล

ส่วนใหญ่เป็นพยาบาลประจำการ ซึ่งมีบทบาทความรับผิดชอบตามที่กระทรวง
สาธารณสุขกำหนดให้คู่มือการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลอำเภอ (2522 : 18-
19) มีดังนี้

1. งานบริการผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน
2. งานหน่วยสาธารณสุขเคลื่อนที่
3. งานห้องผ่าตัดและห้องคลอด
4. งานวิสัญญีพยาบาล
5. งานการพยาบาล
6. งานจัดเตรียมของใช้ในกรณีที่ยังไม่มีหน่วยจ่ายกลาง
7. งานจิตเวช
8. งานฝึกอบรมเจ้าหน้าที่คานรักษาพยาบาล
9. งานนิเทศติดตามประเมินผล

จากงานดังกล่าวมาแล้วนี้ จะให้เห็นได้ว่า งานที่ได้รับมอบหมายที่กระทรวง
สาธารณสุขได้กำหนดไว้เป็นงานเฉพาะอย่าง ที่ต้องปฏิบัติตามที่พยาบาลหัวหน้า
ฝ่ายมอบหมายให้ เช่นงานที่ผ่าตัดและห้องคลอด งานการพยาบาล งานวิสัญญี
พยาบาล งานส่วนใหญ่จะปฏิบัติงานในสถานบริการ ในโรงพยาบาลชุมชน จึง
ทำงานในด้านการสนับสนุนมีบทบาทน้อยในงานสาธารณสุขมูลฐานทั้ง 8 งาน

4.2 พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานฝ่ายส่งเสริมสุขภาพในด้านการ
สนับสนุนมีบทบาทปานกลาง ในงานให้ภูมิคุ้มกันโรคและมีบทบาทน้อย ในงาน
สุขศึกษา งานโภชนาการ งานสุขาภิบาลและการจัดหาที่สะอาด งานการวางแผน
ครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก งานควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น งานรักษา
พยาบาลและงานจัดหาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้าน อภิปรายได้ว่า มิได้อยู่ในความ
รับผิดชอบของพยาบาลฝ่ายส่งเสริมโดยตรง เป็นงานของฝ่ายสุขาภิบาลและ
ป้องกันโรค (คู่มือการปฏิบัติงานโรงพยาบาลอำเภอ 2522 : 10) แต่ การ
ที่ จัดขึ้นนั้นเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ทางวิชาการและเทคนิค เช่นการให้ บี ซี จี
และไทฟอยด์ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานด้านส่งเสริมสุขภาพ จึงสามารถให้

ความร่วมมือประสานงานกับฝ่ายอื่น ๆ ในด้านการฝึกอบรมเป็นวิทยากร เป็น
 ผู้เฝ้าและรวมวางแผนในงานที่ได้ อีกประการหนึ่งเนื่องด้วยอัตราค่าจ้างมี
 น้อยและการให้บริการจะต้องผสมผสานกัน เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือ (คู่มือ
 การปฏิบัติงานของโรงพยาบาลชุมชนฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ 2525 : 2) พยาบาล
 วิชาชีพที่ปฏิบัติงานฝ่ายส่งเสริมสุขภาพจึงมีบทบาทปานกลางในงานให้ภูมิคุ้มกัน
 โรค ส่วนการมีบทบาทน้อยในงานอีก 7 งาน ดังกล่าวในตอนต้นแล้วนั้น
 เนื่องจากบุคลากรมีน้อย พยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมยังต้องช่วยงานในคลินิก
 ภาคเช้าและภาคบ่ายให้บริการนอกสถานที่ให้บริการในชุมชนสำหรับบริการนอก
 สถานที่ เนื่องจากมีงานในหน้าที่หลายงานและมีข้อจำกัดในด้านกำลังคนและ
 ยานพาหนะในโรงพยาบาลชุมชนบางแห่งมีพยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมเพียง
 1 คน (คู่มือการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลชุมชนฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ 2525 :
 2-4) จึงทำให้มีบทบาทน้อยในงานดังกล่าวในคำตอบต้น

5. บทบาทพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐานแต่ละงาน ทั้ง
 8 งาน จำแนกตามฝ่ายการปฏิบัติงานทั้งการให้บริการ

5.1 พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานฝ่ายรักษาพยาบาลในด้านการ
 ให้บริการมีบทบาทปานกลาง ในงานการวางแผนครอบครัว การอนามัยแม่และเด็ก
 งานให้ภูมิคุ้มกันโรค งานควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น และงานรักษาพยาบาล และ
 มีบทบาทน้อย ในงานสุขศึกษา งานโภชนาการ งานสุขาภิบาลและการจัดหน้าสะอาด
 และงานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้าน ทั้งนี้เพราะเนื่องจากงานรับผิดชอบของ
 พยาบาลฝ่ายรักษานั้น มีหน้าที่ตามคู่มือการปฏิบัติงานโรงพยาบาลอำเภอ (2522 :
 18-24) และส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในสถานบริการ เมื่อพยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริม
 สุขภาพต้องออกไปให้บริการในชุมชน งานบางงานของฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ เช่น
 งานวางแผนครอบครัวและงานอนามัยแม่และเด็ก งานให้ภูมิคุ้มกันโรค เมื่อมี
 ผู้มารับบริการในสถานพยาบาล พยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลจึงเป็นผู้ให้บริการ
 ในกิจกรรมดังกล่าวนี้ ส่วนการมีบทบาทน้อยในงานสุขศึกษา งานโภชนาการ และ
 งานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้าน เนื่องจากพยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาล

มีหน้าที่ให้บริการในโรงพยาบาลชุมชนเป็นส่วนใหญ่ งานดังกล่าวจึงให้บริการแต่ในสถานบริการเท่านั้น จึงเป็นผลให้ปฏิบัติงานในด้านการให้บริการมีบทบาทในงานดังกล่าวแล้ว

5.2 พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานฝ่ายส่งเสริมสุขภาพในด้านการให้บริการมีบทบาทมาก ในงานให้ภูมิคุ้มกันโรคและมีบทบาทปานกลาง ในงานสุขศึกษา งานโภชนาการ งานสุขาภิบาลและการจัดหน้าสะอาด งานการวางแผนครอบครัว และการอนามัยแม่และเด็ก งานควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น งานรักษาพยาบาล และงานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้านอภิปราย การที่พยาบาลที่ปฏิบัติงานในฝ่ายส่งเสริมสุขภาพในด้านการให้บริการมีบทบาทมากในงานให้ภูมิคุ้มกันโรคนั้นจากคู่มือการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ (2525 : 3-4) ได้มอบหมายงานในความรับผิดชอบให้ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพนอกสถานที่มีดังนี้

1. งานเยี่ยมบ้าน
2. งานอนามัยโรงเรียน
3. งานเฝ้าระวังทางโภชนาการ
4. งานสุขศึกษานอกโรงพยาบาล
5. งานทันตกรรมบริการแบบเพิ่มทวีและทันตกรรมป้องกัน
6. งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา

จากงานดังกล่าวมาแล้วนี้ พยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมสุขภาพเมื่อออกให้บริการนอกสถานที่จะต้องให้ความร่วมมือในงานส่งเสริมสุขภาพ งานการรักษาพยาบาลและงานป้องกันโรคซึ่งครอบคลุมถึงกิจกรรมในงานให้ภูมิคุ้มกันโรคด้วย ดังที่ ภัทรพร ชำนาญกิจ (กองกรพยาบาล 2525 : 26) ได้กล่าวว่า บุคลากรที่ดำเนินการฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ ฝ่ายรักษาพยาบาล ฝ่ายโรคติดต่อ ถ้าดำเนินการในเรื่อง งานส่งเสริมภูมิคุ้มกันโรค อันมีวัตถุประสงค์คือ ป้องกันการป่วยตายของโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีนประมาณ 60 % เป้าหมายของงานก็คือ

1. เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ควรให้ไปรับวัคซีนป้องกันโรค ดี ที พี ที และ โปลิโอ 3 ครั้ง บี ซี จี 1 ครั้ง ความครอบคลุมไม่น้อยกว่า 70 %

2. เด็กวัยเรียน ชั้นประถมปีที่ 1 ฉีดวัคซีน บี ซี จี ซ้ำ 1 ครั้ง
 คี ที ซ้ำ 1 ครั้ง ความครอบคลุมไม่น้อยกว่า 80 % ชั้นประถมปีที่ 1-6 ฉีด
 วัคซีนป้องกันไทฟอยด์ 1 ครั้ง ความครอบคลุมไม่น้อยกว่า 80 %

3. หญิงมีครรภ์ได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก 2 ครั้ง ความครอบคลุม
 60 % ของหญิงมีครรภ์ทั้งหมด

คงจะเห็นได้ว่างานการให้ภูมิคุ้มกันนั้น พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงาน
 ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพในด้านการให้บริการนั้นจึงมีบทบาทมาก

6. บทบาทของพยาบาลฝ่ายวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานใน
 โรงพยาบาลชุมชนขนาดต่าง ๆ ด้านการสนับสนุนงานแต่ละงานทั้ง 8 งาน
 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนโดยเฉลี่ย
 ของบทบาทของพยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน
 ขนาด 60 30 และ 10 เตียง ด้านการสนับสนุนงานสุขาภิบาลและการจัดหา
 น้ำสะอาดและงานการวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก แตกต่างกัน
 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สนองสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า
 บทบาทของพยาบาลในงานสาธารณสุขมูลฐาน ตามการรายงานของพยาบาลฝ่าย
 รักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 30 และ 10 เตียง
 ภาคกลางด้านการสนับสนุนแต่ละงานไม่แตกต่างกันในงานต่อไปนี้

- 1.1 งานสุขศึกษา
- 1.2 งานโภชนาการ
- 1.3 งานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและการจัดหาน้ำสะอาด
- 1.4 งานอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว
- 1.5 งานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค
- 1.6 งานควบคุมโรคในท้องถิ่น
- 1.7 งานรักษาพยาบาล
- 1.8 งานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้าน

ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายให้โรงพยาบาลอำเภอรับผิดชอบ
ในงานชุมชน มุ่งสร้างเสริมงานสาธารณสุขมูลฐาน โดยเปลี่ยนชื่อจากโรงพยาบาล
อำเภอมาเป็นโรงพยาบาลชุมชน มีขีดความสามารถและสัดส่วนการบริการ
สาธารณสุขระดับต่าง ๆ ระหว่างบริการรักษาพยาบาล บริการส่งเสริมและ
ป้องกันควบคุมโรค จะต้องมีในโรงพยาบาลชุมชน 50 เปอร์เซ็นต์เท่ากัน
(ทหาร พันธัญ 2525 : 2)

จากตารางที่ 7 ค่าเอฟ (F) และมีซิมิลเลขคณิต ($\bar{X}$) แสดงให้
เห็นว่าพยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลขนาด 60
เตียง มีบทบาทในการสนับสนุนงานสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาดมากกว่า
พยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง
และในด้านการวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็กนั้น พยาบาลวิชาชีพ
ฝ่ายรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลขนาด 60 เตียง มีบทบาทในการ
สนับสนุนมากกว่าพยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานโรงพยาบาล 30 เตียง
และ 10 เตียง ทั้งนี้เพราะ โรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 เตียงเป็นโรงพยาบาล
ที่ใหญ่ มีจำนวนพยาบาลมากกว่าโรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 และ 10 เตียง
(สำนักงานปลัดกระทรวง, คู่มือการปฏิบัติงานโรงพยาบาลชุมชนฝ่ายบริหารทั่วไป
2523 : 10) พยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลจึงมีโอกาสดูแลประชุม
วางแผนร่วมกับเจ้าหน้าที่สุขาภิบาล พนักงาน อนามัย ผดุงครรภ์ จึงทำให้งาน
สุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาดและการวางแผนครอบครัวมากกว่าพยาบาลวิชาชีพ
ฝ่ายรักษาพยาบาลของโรงพยาบาล 30 และ 10 เตียง

7. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนโดย
เฉลี่ยของบทบาทของพยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
ชุมชนขนาด 60 30 และ 10 เตียง ด้านการบริการสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำ
สะอาด งานการป้องกันควบคุมโรคในท้องถิ่น งานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ใน
ชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สนองสมมติฐานการวิจัย

ข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า "บทบาทของพยาบาลในงานสาธารณสุขมูลฐาน ตามการ
รายงานของพยาบาลฝ่ายรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด
60 30 และ 10 เตียง ภาคกลางด้านการบริการแต่ละงานไม่แตกต่างกัน"

- 1.1 งานสุขศึกษา
- 1.2 งานโภชนาการ
- 1.3 งานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและการจัดหาน้ำสะอาด
- 1.4 งานอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว
- 1.5 งานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค
- 1.6 งานป้องกันควบคุมโรคในท้องถิ่น
- 1.7 งานรักษาพยาบาล
- 1.8 งานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้าน

ทั้งนี้เพราะว่า งานด้านการบริการสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาด และงานจัดหา
ยาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้านแตกต่างจากในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 เตียงนั้น
เนื่องจากเป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่ มีบุคลากรคือเจ้าหน้าที่สุขาภิบาล หรือ
พนักงานอนามัยและเภสัชกรครบทุกตำแหน่ง ทำให้บุคลากรดังกล่าวได้มีการ
ดำเนินการในงานรับผิดชอบและได้วางแผนร่วมกันพยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษา
พยาบาลด้วยจึงทำให้พยาบาลวิชาชีพได้มีโอกาสวางแผนและให้บริการในสถาน
บริการได้อย่างครอบคลุมและเนื่องจากมีพยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลเป็น
จำนวนมากกว่าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งมีพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานเพียง 1 คน
(สำนักงานปลัดกระทรวง, คู่มือการปฏิบัติงานโรงพยาบาลชุมชนฝ่ายบริหารทั่วไป
2523 : 10) ดังนั้นพยาบาลวิชาชีพฝ่ายรักษาพยาบาลจะปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
ชุมชนขนาด 60 เตียง จึงมีโอกาสมปฏิบัติงานในด้านการบริการสุขาภิบาล และ
การจัดหาน้ำสะอาด งานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้านมากกว่าพยาบาลวิชาชีพ
ฝ่ายรักษาพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลขนาด 30 และ 10 เตียง

8. บทบาทของพยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมสุขภาพที่ปฏิบัติงานใน
โรงพยาบาลขนาดต่าง ๆ ด้านการสนับสนุนงานแต่ละงานทั้ง 8 งาน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนโดยเฉลี่ยของบทบาทพยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมสุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 30 และ 10 เตียง ด้านการสนับสนุนงานสุขศึกษา งานวางแผนครอบครัว และการอนามัยแม่และเด็ก งานรักษาพยาบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงไม่สนองสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า "บทบาทของพยาบาลในงานสาธารณสุขมูลฐาน ตามการรายงานของพยาบาลฝ่ายส่งเสริมสุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 30 และ 10 เตียง ภาคกลาง ด้านการสนับสนุนงานไม่แตกต่างกัน" มีดังนี้

- 2.1 งานสุขศึกษา
- 2.2 งานโภชนาการ
- 2.3 งานสุขาภิบาลและการจัดหน้าสะอาด
- 2.4 งานวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก
- 2.5 งานให้ภูมิคุ้มกันโรค
- 2.6 งานควบคุมโรคในท้องถิ่น
- 2.7 งานรักษาพยาบาล
- 2.8 งานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้าน

งานที่สนองสมมติฐานคืองาน 2.2, 2.3, 2.5, 2.6 และ 2.8 ตามลำดับ ส่วนงานที่ไม่สนองสมมติฐานคือ 2.1, 2.4 และ 2.7 ตามลำดับ ทั้งนี้พบว่า จำนวนพยาบาลวิชาชีพประจำการในฝ่ายส่งเสริมสุขภาพมีน้อยกว่าและไม่มีครบทุกโรงพยาบาล ในงานสุขศึกษา สำเร็จ แหยงกระโทก และคณะ (2526 : 28) ได้ให้คำแนะนำคือเรื่อง การเตรียมให้สุขศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการให้สุขศึกษาโดยมีหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพเป็นเลขานุการ หัวหน้าฝ่ายเป็นกรรมการ อีกทั้งงานแม่และเด็ก งานเยี่ยมบ้านจะต้องเพิ่มงานบริการทั้งนอกเขตและในเขตที่รับผิดชอบอย่างทั่วถึง (สำเร็ง แหยงกระโทก 2526 : 27-28) จึงเห็นได้ว่า งานสุขศึกษา งานวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็กและงานรักษาพยาบาล ของโรงพยาบาลแต่ละแห่งยังต้องปรับปรุง จึงทำให้งานดังกล่าวมีแตกต่างกัน

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่โดยการเปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าเฉลี่ยระหว่างคู่ตามวิธีของเซฟเฟ (Sheffes') พบว่าที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 พยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมสุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 เตียง มีบทบาทในด้านสุขภาพ งานวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก และงานรักษาพยาบาลมากกว่าพยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมสุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลขนาด 10 เตียง ทั้งนี้เพราะจำนวนพยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 เตียง มีจำนวนน้อย คือมีโรงพยาบาลละ 1 คนหรือ ไม่มีเลย (

และจากคู่มือการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ(2525 : 3-4) ใ้ค้มอบหมายงานในความรับผิดชอบให้ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพนอกสถานที่มีดังนี้คือ

1. งานเยี่ยมบ้าน
2. งานอนามัยโรงเรียน
3. งานเฝ้าระวังทางโภชนาการ
4. งานสุขศึกษานอกโรงพยาบาล
5. งานทันตกรรมบริการแบบเพิ่มทวีและทันตกรรมป้องกัน
6. งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา

ดังนั้น ซึ่งงานดังกล่าวนี้ ทำให้พยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมสุขภาพต้องปฏิบัติงานด้านบริการนอกสถานที่เป็นส่วนใหญ่และมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอที่จะให้การสนับสนุนได้ จึงทำให้พยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมสุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 เตียง ในด้านสุขภาพ งานวางแผนครอบครัว และการอนามัยแม่และเด็กและงานรักษาพยาบาล มีบทบาทมากกว่าพยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมสุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 เตียง

9. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนโดยเฉลี่ยของบทบาทพยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมสุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 30 และ 10 เตียง คำนการให้บริการทั้ง 8 งาน ไม่แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสนองสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า "บทบาทของพยาบาลในงานสาธารณสุขมูลฐานตามการรายงานของพยาบาลฝ่ายส่งเสริมสุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 30 และ 10 เตียงภาคกลาง ด้านการให้บริการแต่ละงานดังต่อไปนี้ไม่แตกต่างกัน" คือ

- 2.1 งานสุขศึกษา
- 2.2 งานโภชนาการ
- 2.3 งานสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาด
- 2.4 งานการวางแผนครอบครัวและอนามัยแม่และเด็ก
- 2.5 งานเฝ้าระวังควบคุมกันโรค
- 2.6 งานควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น
- 2.7 งานรักษาพยาบาล
- 2.8 งานจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในหมู่บ้าน

ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พยาบาลวิชาชีพฝ่ายส่งเสริมสุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนนั้น ได้ปฏิบัติงานในคานสาธารณสุขมูลฐานได้อย่างสมบูรณ์เหมือนดังที่จินตนา ยูนิพันธุ์ (2524 : 27) ได้กล่าวไว้ว่า "พยาบาลจะต้องให้บริการสุขภาพอนามัยต่อบุคคล ทุกกลุ่มทุกสถานที่ในโรงพยาบาลและในชุมชน" และ กุศล ศรีอุทัย และกันยา กาญจนบรรณนท์ (2524 : ไม่ปรากฏหน้า) ได้รายงานไว้ว่า "พยาบาลเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในทีมสุขภาพ ซึ่งพยาบาลนั้นจะปฏิบัติงานอยู่ในระดับจังหวัดและระดับอำเภอหน้าที่ของพยาบาลก็คือ การส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาลและฟื้นฟูสุขภาพและให้บริการอย่างทั่วถึง"

ขอเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการค้นพบในการศึกษาดังกล่าวเกี่ยวกับบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐาน ตามการรายงานของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนภาคกลางครั้งนี้ ผู้เกี่ยวข้องสมควรจะได้อภิปรายต่อไปในเรื่องเหล่านี้คือ

1. ควรจัดให้มีการอบรมพยาบาลวิชาชีพให้มีความรู้ความเข้าใจในงานสาธารณสุขมูลฐานไปในแนวทางเดียวกัน
2. ควรจัดให้มีศูนย์เฝ้าระวังกระทรวงส่งนิเทศงานด้านการให้พยาบาลสาธารณสุขมูลฐานอย่างทั่วถึงทั้งระดับจังหวัดและระดับอำเภอ
3. ในแผนการผลิตพยาบาลวิชาชีพต้องเป็นหลักสูตรในเรื่องของการสาธารณสุขมูลฐานและจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องในทุกหมวดวิชา
4. ควรกระตุ้นให้โรงพยาบาลชุมชนทุกแห่งดำเนินงานด้านสาธารณสุขมูลฐานอย่างทั่วถึงและครอบคลุม

ขอเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาบทบาทของพยาบาลในโรงพยาบาลชุมชนในงานสาธารณสุขมูลฐานแต่ละงานอย่างละเอียด
2. ศึกษาถึงบทบาทและหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐานทั้งด้านบริหาร ด้านบริการ และด้านวิชาการ
3. ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐานระหว่างพยาบาลระดับหัวหน้าฝ่ายและระดับพยาบาลประจำการ
4. ศึกษาเปรียบเทียบในด้านการให้บริการและการสนับสนุนความเข้าใจในบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐานในด้านการให้บริการและการสนับสนุนระหว่างอาจารย์พยาบาลและพยาบาลฝ่ายบริหาร
5. ศึกษาเปรียบเทียบถึงความเข้าใจในบทบาทของพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นเวลาดังกันในโรงพยาบาลชุมชน (ก่อนและหลังนโยบายการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานของกระทรวงสาธารณสุข) ในงานสาธารณสุขมูลฐาน